

УДК 379.85(477.82)

Т. С. Павловська, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Туристсько-рекреаційні ресурси Рожищенського району

Роботу виконано на кафедрі фізичної географії СНУ ім. Лесі Українки

Стаття присвячена геопросторовому аналізу туристсько-рекреаційних ресурсів Рожищенського району. При цьому охарактеризовано найбільш перспективні природні рекреаційні ресурси досліджуваної території, її природно-заповідний фонд, цінні у туристському відношенні сакральні споруди, пам'ятники, пам'ятні місця, музеї краю.

Ключові слова: агросадиба, музей, пам'ятки археології, пам'ятки історії, природно-заповідний фонд, сакральні пам'ятки, туристсько-рекреаційні ресурси.

The article is devoted to analysis of geospatial recreational resources Rozhshche district. It describes the most promising natural recreational resources of the investigated area and its nature reserve fund of valuable tourist sacred buildings, monuments, memorials, museums of the region.

Keywords: farmstead, museums, archeological monument, historical monuments, natural areas, sacred monuments, tourist and recreational resources.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується суттєвим зростанням ролі рекреації. Це зумовлено низкою чинників, з-поміж яких зміни в концепції вільного часу, трансформація системи духовних цінностей особистості, висока мобільність суспільства, погіршення екологічного стану довкілля тощо. За таких умов особливої актуальності у питанні морального і фізичного удосконалення людини, відновлення її психофізичних сил набувають туристсько-рекреаційні ресурси. Гори, моря, річки, озера, ліси, цілющі джерела у поєднанні з історико-культурною спадщиною місцевості створюють необхідні умови для реалізації соціально-культурної, економічної, медико-біологічної функцій рекреації.

Відсутність моря і гір зовсім не применшують туристсько-рекреаційну значимість Рожищенського району Волинської області з його лісами, озерами, річками, історико-культурними пам'ятками, привітними і гостинними людьми.

За оцінками Матвійчук Л. Ю. та Костів М. В. інтегральна забезпеченість Рожищенського району туристичними ресурсами становить 1,6 бала (з 5-ти можливих) і характеризується як ресурсодефіцитна. Це зумовлено, насамперед, низькою забезпеченістю природно-кліматичними ресурсами [5]. Так, за даними О. Бейдика рекреаційний потенціал клімату Волині, а отже і Рожищенського району, характеризується 2 балами із 5 можливих [1]. Оскільки досліджувана територія недостатньо забезпечена тепловими ресурсами, це, своєю чергою, применшує можливості кліматолікування та організацію певних видів відпочинку у всі сезони року. Проте, відносно несприятливі кліматичні умови району з точки зору їх рекреаційного використання компенсуються іншими рекреаційними ресурсами.

Край характеризується значною кількістю гідрологічних об'єктів: на досліджуваній території знаходиться 11 озер, протікає 7 річок. Найбільші з них – р. Стир (притоки Лютиця, Конопелька, Фоса), р. Стохід, озера Борове (с. Крижівка), Вічинське (с. Вічини), Чебені, Середнє (с. Навіз), Ворончинське (с. Ворончин), Студинське (с. Студині).

Сприятливою для розвитку рекреації й туризму в районі є наявність лісів. Хоча лісистість району невелика – 6,3 %, у структурі лісів переважають сосна звичайна, дуб звичайний, береза повисла [8], які належать до I-ої і II-ої груп фітонцидності. Як відомо, фітонцидні якості насаджень покращують санітарно-гігієнічні умови відпочинку [12]. Найбільш поширеними типами лісу є свіжий дубово-сосновий субір, вологий дубово-сосновий субір [8]. Проте, для рекреації більш придатними є сухі ліси [12]. Середня повнота насаджень 0,6–0,7 [8]. Для рекреаційних цілей найкращими вважаються ділянки насаджень із зімкнутістю крон 0,3–0,6 [12]. У структурі лісового фонду СЛАП „Рожищенський” 11% площі припадає на рекреаційно-оздоровчі ліси, які активно використовуються для відпочинку населення [3].

Рекреаційне значення лісів та водойм посилюють наявні фауністичні ресурси. Найтипівішими представниками мисливської фауни є дикий кабан, козуля, заєць-русак, лисиця, сіра куріпка, тетеруки, рябчики, глухарі, качки благородні; із риб – короп, щука, карась, лящ.

У Рожищенському районі наявні природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси: 11 об'єктів природно-заповідного фонду (1 ботанічний заказник, 1 лісовий заказник, 4 гідрологічних заказники, 5 ботанічних пам'яток природи). Коефіцієнт заповідності району – 0,76 % [10].

На теренах району налічується 11 пам'яток архітектури національного значення, 7 пам'яток архітектури місцевого значення, серед яких церкви, костели,

дзвіниці. Найдавнішим є мур Петропавлівської церкви (1629) в с. Павлівка [10]. Серед сакральних споруд району найбільш цікавими в туристському відношенні є: Михайлівська церква в с. Щурин, Стефанівська церква в с. Пожарки, Свято-Петропавлівська церква у с. Іванівка, Костел, Свято-Троїцький храм і Успенська церква в с. Сокіл, Троїцька церква в с. Рудка-Козинська, Покровська церква в с. Городині, Луківська церква в с. Доросині, Храм Казанської ікони Божої Матері в с. Озденіж, Храм св.муч. Параскеви П'ятниці в с. Підгірне [2; 10].

Рожищенський район багатий на пам'ятки археології: у с. Ворончин, у с. Вічині віднайдено фрагменти кераміки поселення, що датується 1500–1250 рр. до н. е., на східній околиці с. Навіз розкопано поселення XI–XIII ст. За 1 км на північний схід від с. Носачевичі в ур. Агрономське знайдено багатошарове поселення. У с. Любче і с. Сокіл є городища, що відносяться до XI–XIII ст. [4; 10].

Поширеними пам'ятками історії в районі є пам'ятники землякам, могили радянських воїнів, в м. Рожищі є могила розстріляних євреїв. Цікавим об'єктом для туристів є поштова станція (середина XIX ст.) у с. Копачівка [10].

У районі діють районний історико-краєзнавчий музей в м. Рожище та шкільні музеї (Музей бойової слави загальноосвітньої школи № 1 I–III ступенів в м. Рожище, Зразковий музей бойової слави загальноосвітньої школи I–III ступенів № 2 м. Рожище, музеї історії сіл Доросині, Мильськ, Залісці) [7; 10].

Розвитку туризму у Рожищенському районі сприяють наявні тут: агросадиба „Гаївка” в с. Ольганівка, агросадиба Анатолія Деменіка із села Переспа, гостинний двір „Мальованка” у смт. Дубище, готельно-ресторанний комплекс „Зелений гай” у с. Копачівка, музей-кафе „Шинок” у с. Переспа. Для активізації туризму в районі громадами сіл Переспа, Любче, Козин та Рудка-Козинська у 2013 р. розроблено та впроваджено туристичний маршрут „Магія Волинської казки” [6; 9; 11].

Таким чином, із туристсько-рекреаційних ресурсів Рожищенського району найкращі перспективи для залучення в рекреаційну сферу мають суспільно-історичні (пам'ятки архітектури, пам'ятки археології, сакральні споруди, пам'ятні місця, скульптурні пам'ятки). Для оптимізації стану туристської галузі району вбачається необхідність створення мотелів, готелів, кемпінгів, удосконалення транспортної інфраструктури, підвищення атрактивності об'єктів історико-культурної спадщини, залучення інвестицій, насамперед для розвитку сільського, зеленого та агротуризму, надання пільг при оподаткуванні рекреаційних послуг, підвищення конкурентоспроможності рекреаційно привабливих об'єктів на туристському ринку.

Список використаних джерел:

1. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України : [навч. посіб.] / О. О. Бейдик. – К. : Альтерпрес, 2009. – 400 с.
2. Годованюк О. М. Монастирі та храми Волинського краю / Годованюк О. М. – Київ: Техніка, 2004. – 168 с.
3. Зведений проект організації та розвитку лісового господарства Державних підприємств Волинського обласного управління лісового та мисливського господарства: пояснювальна записка за матеріалами лісовпорядкування 2012 року. – Ірпінь, 2014. – 318 с.
4. Маркус І. Вивчення пам'яток мідного віку на Волині / І. Маркус, Г. Охріменко // Минуле і сучасне Волині та Полісся : Рожище і рожищенці в історії Волині та України : проблеми волинезнавства : матеріали XXIII обласної наук.-практ. іст.-краєзн. конф. Луцьк-Рожище, 23 травня 2007 р. – Луцьк, 2007. – Вип. 23. – С. 223 – 226.
5. Матвійчук Л. Ю. Еколого-економічний аналіз використання туристичних ресурсів Волинської області / Л. Ю. Матвійчук, М. В. Костів // Економічний форум. – № 2. – 2012. – 37–45.
6. Можливості зайнятості волинян у сфері туризму. В об'єктиві Рожищенський район [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua/vol/control/uk/publish/printable_article
7. Музейний простір Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://volyn-museum.com.ua>
8. Перспективний план ведення лісового господарства Рожищенського міжгосподарського спеціалізованого лісгосподарського підприємства. – Ірпінь: 2005. – 150 с.
9. Презентація першого туристичного маршруту „Магія Волинської казки” / Волинь-Медіа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://volynmedia.com/articles/812/>
10. Рожищенський район / Офіційний веб-сайт Рожищенської районної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rozhadm.gov.ua/index.php?link=1253>
11. Сільський зелений туризм на Волині виходить на європейський рівень / Відомості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: vidomosti-ua.com/newspaper/19023
12. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : [навч. посіб.] / Н. В. Фоменко. – К. : Центр. навч. літ-ри, 2007. – 312 с.